

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Doctoris Francisci Svarez Granatensis, De Societate Iesv,
Jn Celebri Conimbricensi Academia Theologicæ Facvltatis
Primarii Professoris. Varia Opuscula Theologica**

Suárez, Francisco

Mogvntiae, 1618

Sect. II. V. omnia merita mortificata redeant quo ad totum præmium
essentiale.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84352](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84352)

SECTIO II.

Virum omnia merita mortificata redeant quoad totum premium essentiale.

I.

Ira hanc quaestionem est multorum Theologorum opinio quamuis merita reuiviscant quoad proprium essentiale premium, non tamen quoad totum quod ante laetum in peccatum, illis debebatur: sed iuxta proportionem contritionis, vel dispositionis per quam quis resurgit à peccato. Hæc est sententia Capr. Paludani, & Caietani, locis in principio sectionis præcedentis citatis. Et eandem plane insinuant D. Thom. Bonavent. & Alensis ibidem citati, & nonnulli alii antiqui Theologi. Magis tamen eam explicarunt, recentiores Thomistæ, Soto, & Ledesma ibidem allegati, & Victoria in relectione de augmento charitatis. fundamentum generale est, quia Deus retribuit merita, & confert iustitiam secundum dispositionem operantis, & ideo si homo à peccato resurgat per remissionem dispositionem, non statim redeunt merita omnia quoad integrum premium. Vbi tamen cauenda est verborum discrepatio, aliquando enim videntur dicti auctores dicere, per remissionem peccati omnia merita absoluta reuiviscere, nihilominus vero subungunt, premium, illorum non dari semper totum, sed iuxta proportionem præsentis dispositionis: sed ut ex discursu huius & sequentis sectionis constabit, hoc reuera est dicere talia merita non integre redire ad premium essentiale, sed iuxta mensuram dispositionis. Modus autem explicandi proportionem, vel quantitatem in qua redeunt illa merita, varius est, & multiplex.

II.
Primus dicendi modus refellitur.

Primus modus est, tot gradus meriti, seu gratiæ aut iustitiæ reparari per contritionem, quot sunt gradus ipsius contritionis, per quam homo à peccato resurgit. Itaque si contritio est ut duo duo etiam gradus ex prioribus meritis reparantur & sic de aliis: siue præcedentia merita fuerint plura, siue pauciora. Hanc sententiam referunt Scotus, & alii recentiores Scholastici, quibus tamen non probatur. Et merito. Primo quia ex illa sequitur si duo homines habentes inæqualia merita (verbi gratia) ut centum, & viginti æqualiter peccet, & postea per æquales contritiones resurgant æqualem fructum consequi ex præcedentibus meritis: quod videtur præter omnem rationem iustitiæ, vel convenientis providentiæ. Nam exteris paribus æquum est, qui plura habuit merita maius etiam premium recipiat. Secundo, quia, iuxta illam sententiam, sepe esset impossibile (moraliter loquendo) ut is qui post ingentissima merita cecidit integre resurgat, omnia illa reparando per vnam contritionem, etiam si faciat quantum in ipso est: quia per ordinaria auxilia non potest facere vnum actum contritionis habentem tot gradus intensiōis, quod fuerunt omnes gradus præcedentium meritorum simul sumptorum. Consequens autem est etiam satis absurdum: Tum quia facienti quod in se est ut perfecte resurgat denegari non debet perfecta meritorum restitutio. Tum etiam, quia non debet difficilius fieri integra meritorum reparatio solum propter multitudinem

& perfectionem ipsorum meritorum. Tercio, est etiam incredibile aliud incommodum, quod ex hac sententia sequitur: nimirum ad reparanda omnia præcedentia merita, necessarium esse iterum multiplicare tot merita, seu æquivalentia in intentione vel multitudine: quod eo difficilius erit, quo propria merita plura, & maiora fuerunt, sæpeque moraliter perfectius poterit nisi diuturno vitæ discursu. Quæ omnia incommoda sunt convenienti providentiæ minime consentanea.

Relictur secundus dicendi modus.

Secundus modus dicendi est, reparationem hanc meritorum fieri secundum proportionalitatem quandam contritionum ad merita, ut si contritio sit summa, quam penitentia potest efficere, omnia merita restituantur: si vero contritio sit minor maxima restitutio etiam meritorum non sit integra: sed in ea proportionem deficiat, in qua contritio etiam deficit: ita ut si contritio sit (verbi gratia) in dimidia intensiōe, dimidia etiam pars meritorum restituantur: si vero sit in qualibet alia proportionem in eadem merita reparentur: Ita Soto d. 16. q. 2. art. 2. & 5. & Ledesma 1. part. 4. quaest. 30. art. 1. Quorum fundamentum solum est, quia merita resurgunt iuxta dispositionem penitentis: ergo, si dispositio penitentis sit summa, compensatione facta ad conatum eius iuxta vires gratiæ ipsi collatas: etiam meritorum restitutio erit summa, quæ in tali homine esse potest, atque adeo perfecta, & integra: & consequenter, iuxta proportionem contritionis, erit etiam hæc meritorum restitutio, ob eandem causam.

Contra hanc vero sententiam obstat in primis, quod leui vitæ coniectura in re grauius. Et in primis supponit hanc reparationem meritorum fieri secundum conatum & dispositionem penitentis, ut causam per se talis effectus in suo genere, quod probandum fuisset. Secundo supponit dari summam contritionem quæ sit quasi prima regula illius proportionis: quæ tamen vel nulla datur, vel non talis ut per comparationem ad illam possit convenienter sumi dicta proportio. Primum declaratur: quia absolute nulla datur summa contritio, si cur nulla datur summa dilectio possibili ex charitate. Nam ex diuina gratia & auxilio semper potest homo magis ac magis, seu intensius Deum diligere, & peccata propter illum detestari: nam perfectio horum actuum non attenditur ex perfectione, & virtute naturali potentia, sed ex efficacia auxilii & gratiæ.

Dicetur fortasse hic non esse sermonem de contritione maxima simpliciter, & respectu cuiuscunque auxilii gratiæ possibilis: sed respectu cuius auxiliij, quod defacto conferitur ei, qui penitentiam agit. Sed etiam in hoc sensu difficile est summam contritionem assignare: nam vel intelligitur esse summa respectu auxiliij adiuuati per modum concursus diuini: aut respectu auxiliij excitantis: non primum quia concursus non quæ est maior vel minor quam sit conatus potentia neque è conuerso conatus est maior quam sit concursus, nam ab illo essentialiter pendet: unde respectu actualis concursus omnis contritio est summa. Non etiam secundum: quia auxilium excitans non est aliud quam vocatio Dei cum omni illuminatione, & inspiratione, quæ in ea includitur, ut in proposito loco late ostendi, vocatio autem Dei, si secundum se

ad se consideretur, sufficiens est ad actum contritionis cuiusunque intentionis: quia voluntas excitata per vocationem potest magis ac magis conari intensius cum concursu accommodato: quia intentio actus per se non pendet ex diuersa vocatione, seu propositione obiecti: sed ex maiori vel minori conatu potentiz cum concursu adiuuante: atque ita sub hac consideratione nunquam datur de facto summa contritio. Si vero vocatio consideretur vt congrua & efficax, semper habet adæquatum effectum secundum propositum Dei vocantis, vt per se notum est: vnde sub hac consideratione omnis contritio, quam homo habet, est summa, per comparationem ad vocationem congruam quam de facto homo recipit, quia non accipit vocationem congruam ad intensiorem contritionem. Igitur vel nulla datur summa contritio, quæ sit mensura dictæ proportionis: vel eo modo quo datur summa, omnis qui contritur, habet summam contritionem, & consequenter nulla est proportio dicta: sed per omnem contritionem reparatur omnia merita.

VI.
Noua alia
solutio.

Ad hanc vero obiectionem responderi potest, dari summam contritionem in ordine ad auxilium gratiæ tam excitantis, quam adiuuantis, prout vnicuique confertur: non in ratione gratiæ efficacis (id enim satis non est vt recte probat argumentum) sed in ratione gratiæ sufficientis. Ad quod declarandum suppono, no, gratiam excitantem, quæ talis dicitur quatenus antecedit liberum consensum voluntatis, & ad illum præmouet: quantum est ex se, & in suo genere esse principium ipsius liberi consensu: vel physicum, vt multivolunt, vel saltem morale, quod subdilatationem gratiæ adiuuantis quando actu insinuat in eundem liberum consensum, cooperante voluntate. Hæc ergo gratia excitans, quatenus est principium contritionis, habet vim efficiendi contritionem tam intensam, & non maiorem: Et quidem si illa est principium physicum, videtur res clara: quia illa excitatio est motus aliquis finitæ perfectionis & intensio: ergo habet etiam limitatam vim agendi quoad intensiorem effectum. Item quia habitus charitatis, vel poenitentiz de se limitatur ad tantam intensiorem actus iuxta intentionem suam: ergo idem erit de prædicta vocatione seu excitatione, quandoquidem supplet efficiendam habitus, & non est perfectior illo. Si vero gratia excitans solum est principium morale, sic etiam videtur habere terminum in virtute causandi intensiorem actus: quia illa gratia excitans vel est in intellectu per modum apprehensionis, & illuminationis, & sic quo est vehementior apprehensio, vel clarior, eo moraliter mouet voluntatem vt feruentius conetur: si vero est in ipsa voluntate per modum timoris vel spei aut alterius simplicis affectus, sic etiam quo est vehementior hic impulsus, eo magis moraliter trahit voluntatem ad feruentiorem consensum liberum: ergo pro ratione vocationis & excitationis dari poterit conatus potentiz adæquatus causalitati morali talis gratiæ. Illa ergo contritio, quæ procedit ex tali conatu erit summa respectu gratiæ excitantis, vt sufficientis in suo ordine, & in ratione principii: si voluntas cooperari velit: contritio ergo sic summa, potest esse sufficiens regula & mensura dictæ proportionis. Atque hæc eadem contritio erit summa respectu concursus diuini, non tantum quatenus in actu secundo datur, seu ad extra procedit: sed etiam quatenus datur in actu primo, seu quatenus est ex parte Dei.

vel ad intra, vt alii loquuntur. Deus enim, qui dat talem ac tantam vocationem sufficientem ad talem conuersionem, paratus est ad concurrendum iuxta sufficientiam vocationis, & non amplius: & ideo, si voluntas cooperetur vocationi secundum totam sufficientiam eius, habet actum adæquatum simpliciter diuino concursui, & adiuuanti gratiæ: si vero non cooperetur secundum totam sufficientiam vocationis, licet operetur secundum totum concursum de facto collatum non operatur secundum totum concursum ex parte Dei oblatum, quem posset voluntas habere si vellet: & ideo non habet actum adæquatum suæ gratiæ.

Hic modus explicandi summam contritionem, probabilis sine dubio est: quanquam incertus. Si enim gratia excitans esset principium physicum liberi consensu, non videtur dubium quin haberet definitam vim agendi quoad intensiorem effectum, iuxta modum suæ propriæ entitatis & intensio: Nos autem probabilius credimus non esse principium physicum, sed morale, in quo genere causalitatis non videtur tam necessaria illa limitatio effectus: quia vocatione de se excitat ad conuersionem simpliciter, & sine determinatione intentionis eiusdem contritionis: & ideo de se indifferens esse videtur vt moraliter excitet ad conuersionem magis vel minus intensam. Nihilominus tamen negari non potest quin excitatio seu illuminatio, aut inspiratio diuina, quo in se est fortior, seu intensior, aut perfectior, eo, quantum in se est, moueat voluntatem ad extensorem effectum: & consequenter videtur valde verisimile, iuxta modum suæ causalitatis posse habere aliquem effectum summum quoad intensiorem actus: quia moraliter loquendo non potest ex vi talis vocationis intensior contritio prodire, quamuis metaphysice, seu de potentia absoluta forte non repugnet cum eadem vocatione fieri actum intensiorem: quod ad præsentem disputationem non refert. Dicerent enim, vt opinor autores prædictæ sententiæ, satis esse quod contritio sit summa, quam moraliter & ordinario modo potest voluntas cum tali vocatione & excitatione efficere, vt ratione illius omnia merita resurgant, & vt per comparationem ad illam reliquæ proportionem desumi possint.

Verum tamen licet in hoc sensu admittamus dari contritionem ex toto conatu voluntatis cum auxilio: nihilominus non potest illa esse conueniens mensura dictæ proportionis. Nam in primis in eo sensu non est vna & eadem maxima contritio respectu omnium à peccato resurgentium: quia non omnes habent æqualem vocationem: erit ergo in vnoquoque illa contritio summa, quæ est adæquata virtuti & sufficientiæ suæ vocationis, quæ in vno poterit esse vt octo, in alio vt sex. Sequitur ergo accidere posse, vt duo habentes æqualia merita mortificata per æquale peccatum, & resurgentes per contritionem vt sex non recuperet æqualiter merita mortificata, si vnus maiori vocatione quam alius vocatus est: quia fieri potest vt illa contritio in vno sit summa, & non in alio secundum comparationem seu proportionalitatem ad vocationes: quamuis secundum proportionem rei ad rem sint æquales. Rursus è contrario accidere potest vt ex duobus habentibus in æqualia merita mortificata, & resurgentibus per contritiones in æquales in intensione, is qui contritionem habet minus intensam, recuperet omnia merita, etiam si plura sint, & maiora aliis.

verg

VII.

Probabilis est prædictus modus, sed non satis facit argumentum.

VIII.

Impugnatur ab incommo-
dis quæ sequuntur.

vero qui intenſius conteritur, non recuperet omnia, etiamſi ſint pauca. Patet ſequela, quia fieri poteſt ut in illo qui habet plura merita, contritio minus intenſa, ſit ſumma ſecundum proportionem ad uocationem eius: in alio uero intenſior contritio, non ſit ſumma: quia fortasſe illi data eſt longe maior & fortior uocatio. Hæc autem & ſimilia nec rationi, nec opinioni diſtorum autorum conſentanea ſunt. Nam, ſicut datur prima gratia iuxta meſuram diſpoſitionis, ita dicunt citati Doctores reparari priora merita iuxta diſpoſitionem reſurgentis: at uero in conferenda gratia non attenditur quantitas diſpoſitionis ſecundum illam proportionalitatem ad uocationem: ſed ſecundum abſolutam quantitatem ipſius contritionis: nam habentibus contritionem ut quatuor datur tanta gratia (uerbi gratia) ut quatuor, ſiue in vno ſit maior uocatio quoad ſufficiẽtiam, ſiue non: ergo idem dicendum erit de reparatione meritorum. Sicut etiam qui æqualiter operatur, æque merentur, etiamſi fortasſe in vno maius ſit erit uocationis auxilium, quam in alio. Ratio uero eſt: quia meritum vel diſpoſitio non conſiſtit in poteſtate operandi, ſed in operatione: & ideo, ſi vnus æq. operatur ac alius, æq. meretur, vel ſe diſponit, etiamſi vnus plus poſſet operari quam alius: hæc enim circumſtantia non minuit ualorem moralem operis in ordine ad meritum, vel diſpoſitionem, quia non ſemper tenetur homo quantum poteſt, operari.

IX.
Secundū
incommo-
dum.

Uterius ſequitur ex dicta ſententia, per contritiones æquales, non ſolum in intenſione, ſed etiam in proportionem ad uocationes, plura merita in vno reparari quam in alio: ſolum quia in ſe merita ſunt maiora, vel minora, ut (uerbi gratia) ſi vnus habeat merita ut centum, alius ut quinquaginta, & æqualiter uocentur, ita ut ſumma contritio in utroque ſit ut viginti, ipſi autem conuertantur ut decem: in vno reparabuntur quinquaginta gradus meritorum: in alio uero tantum viginti quinque. Dicitur fortasſe hoc nullum eſſe inconueniens: quia in omni ſententia plura merita reparantur in eo qui plura habuit, etiamſi contritio eadem ſit. Reſpondetur, ſi contritio ſolum reparat merita mortificata tanquam remouens, prohibens, id certe non eſt inconueniens: quia poteſt minor contritio æque tollere impedimentum ac maior. At uero, ſi contritio concurrat ad hunc effectum ut uera diſpoſitio (quod in dicta ſententia ſupponitur) illud eſt inconueniens, & non ſatis conſequenter dictum: nam determinata diſpoſitio deſignatum habet effectum, ſi ſubiectum eſt capax illius: qui autem habuit quinquaginta gradus meritorum, ex ſe capax eſt reuiuifcentiæ omnium illorum: ergo, ſi contritio ut decem in altero fuit ſufficiens diſpoſitio ad quinquaginta gradus meritorum uiuificandos, etiam in alio erit: nam, quod non habuerit plura merita, uidetur impertinens, cum hoc non minuat perfectionem talis diſpoſitionis.

X.
Tertium.

Et ulterius inquiri, ſi is qui habuerat centum gradus meritorum, & per primam contritionem ut decem recuperauit quinquaginta, poſtea eliciat ſecundam contritionem ut decem omnino æqualem & proportionalem priori inquiri: inquã, an per hæc ſecundam contritionem reparentur reſidui quinquaginta gradus meritorum, vel tantum dimidia pars eorum? Si primum dicatur, car non idem dicitur in eo, qui in prima contritione ſimili non habebat niſi quinquaginta gradus meritorum mortificatorum: cur enim contritiones omnino æqua-

les non ſufficiant ad merita æqualia uiuificanda in eis, qui plura non habent mortificata merita? Nam quod in vno illa fuerint quali pars alia merita, in alio uero totalia, nihil omnino reſerre uideretur ad ualorem contritionis, in ratione diſpoſitionis ad uiuificanda tot merita. Si uero dicatur, per ſecundam contritionem ut decem non reparari omnia reſidua merita, ſed dimidiam partem eorum ſecundum proportionem geometricam: hoc etiam per abſurdum uideretur. Nam in primis ſequitur ſecundam contritionem alias omnino æqualem, eſſe minus efficacem ad hunc effectum, ſolum quia ſubiectum dignius eſt & partem meritorum habetiam uiuificatam. Deinde ſequitur, auctum poſſe omnia illa merita integre reparari per minores contritiones multiplicatas, donec hæc aliqua contritio ſumma: quia illa reparatio ſit per partes proportionales, quarum diuiſio nūquam finitur. Hæc igitur omnia, & alia quæ facile excogitari poſſunt nec congruentem rationem habent, æque in natura ipſius contritionis, ſeu talis diſpoſitionis poſſunt fundari. Quod ſi dicti auctores dicant fundari in aliqua extrinſeca lege ſeu ordinatione Dei oportet ut illa oſtendat, quod facere non poterunt præterquam quod ex dictis omnibus facile intelligi poteſt talem ordinationem conuenientem non eſſe, neque promouentem diuinæ conſentaneam.

Accedit præterea, quod ſi hiſ proportionibus utendum eſſet, deberet conſiderari non tantum proportio & reſpectus ad auxilium, & contritum potentie ſed et ad præcedentia peccata per quæ merita mortificata fuerunt: quia etiam ſecundum hanc comparationem poteſt contritio eſſe ſtimari moraliter maior vel minor diſpoſitio. Item deberet conſiderari proportio ad merita præcedentia, non tam ſecundum Mathematicam proportionem, ut dicti auctores faciunt, quam ſecundum moralem: exſtimationem, quam omittunt: & ideo ſere in eadem incommoda incidunt, quæ uitare cupiunt: ut (uerbi gratia) quod paruus exceſſus contritionis plus ualeat ad maiorem gloriam obtinendam, quam magnus exceſſus meritorum præcedentium & ſimilia: quæ facile inferri poſſunt. Accedit tandem quod iuxta illam ſententiam niſi ſeruum, vel ſatis conſequentes dici poteſt de reparatione meritorum per attritionem cum ſacramento. Reſponderunt in ea ſeruandam eſſe ſimilem, proportionem, ita ut per ſummam attritionem cum ſacramento reparentur omnia merita; & ſic de cæteris proportionaliter: quia attritio cum ſacramento æquiualeat contritioni. Sed hoc etiam non dicitur conſequenter: nec cum fundamento: tum quia attritio cum ſacramento æquiualeat contritioni quoad effectum ſacramenti, non uero quoad alia: tum etiam quia minor contritio cum ſacramento, melior diſpoſitio eſt quam ſumma attritio etiam cum ſacramento: ergo multo magis per illam reſtituentur omnia merita, quod ipſi non admittunt. Non poteſt ergo iuxta hanc proportionem modum ſatisfieri diſcultatibus omnibus, vel ſufficienter explicari reuiuifcentia meritorum.

Tertius explicandi modus improbat.

Dicere uero poſſet aliquis ſummam contritionem, quæ eſt prima meſura huius proportionis, non eſſe ſumendam per comparationem ad auxilium ſufficiens, ut ſupra dicebamus: ſed per comparationem ad integram remiſſionem peccatorum conſiderato ſtatu & grauitate peccati.

tati ipsius penitentis: ita ut in vnoquoque illa dicatur contritio summa, vel sufficiens ad omnia merita viuificanda, quæ sufficiens est ad obtinendam integram remissionem peccatorum quoad culpam & poenam: quia hæc videtur optima dispositio, quæ à tali homine merito postulari potest: & ideo quæ minus perfecta fuerit non erit sufficiens ad omnia merita, sed ad aliqua iuxta proportionem. Sed hic modus licet distinguatur à precedenti in modo declarandi perfectam dispositionem: & quoad eam partem qua affirmat talem contritionem esse sufficientem ad omnia merita viuificanda, per se maxime probabilis sit; tamen quatenus requirit tantam dispositionem ad talem effectum, & de dispositionibus minus perfectis cum prædicta proportionem loquitur, non habet maius fundamentum quam præcedens dicendi modus, & eandem patitur difficultates: & ideo nobis etiam non probatur: in eo tamen impugnando non immorabimur: quia facile possunt omnia superiora dicta hic applicari.

XIII. Quarta sententia antiquorum exponitur.

Est igitur ultimus modus dicendi, quem communiter indicant antiqui doctores, dicentes præcedentia merita reuiuiscere secundum proportionem charitatis in qua homo resurgit ad charitatem quam per merita præcedentia consecutus fuerat, seu in qua erat quando peccauit. Ita sentit D. Th. 3. part. q. 89. ar. 2. in corpore, & art. 5. ad 3. quem Paludanus sequitur in 4. dist. 14. quæst. 1. art. 2. in fine, & Capreolus, q. 2. art. 1. concl. 2. & art. 3. ad argumenta Scoti contra illa, & Caietanus super D. Tho. supra, & Petrus Soto lect. 6. de Penitentia. Idemque sentiunt Alexander Anselm. 4. par. quæst. 12. mem. 4. art. 5. & Bonauent. in 4. distinct. 5. 2. part. dist. articul. 2. quæst. 1. ad 4. Quæ vero sit hæc proportio charitatis ab eis non distincte explicatur: sed solum dicunt merita resurgere, non secundum mensuram charitatis in qua facta sunt, sed in qua homo resurgit. Quæ comparatio intelligenda est de charitate in qua homo resurgit ex vi contritionis præcise considerata sine concursu præcedentium meritorum: sic enim aliquis certus gradus charitatis correspondet contritioni. Hæc ergo charitas interdum potest esse maior, quam illa quæ debebatur ex vi omnium præcedentium meritorum, interdum æqualis, interdum vero minor, iuxta feruorem contritionis per quam homo à peccato resurgit. Sentiunt ergo valorem præcedentium meritorum non esse mensurandum ex charitate in qua facta sunt, seu à quo homo cecidit: sed ex illa in qua resurgit, ideoque fieri posse ut non omnia merita viuificentur: id est non non ad æquale præmium essentiale: quia si homo resurgat ad minorem charitatem, ex vi sue dispositionis, priora merita non habebunt tantum præmium quantum haberent à principio facta, si viua semper fuissent: si autem charitas, in qua homo resurgit, sit maior, iam tunc resurgere poterunt omnia mortificata merita totaliter, seu ad æqualem valorem. Addunt vero prædicti auctores, quod licet homo in priora contritione seu excitatione à peccato non resurgat in charitate æquali præcedenti, si tamen in discursu vite paulatim ad illam perueniat, tandem recuperabit omnia præcedentia merita: si autem prius moriatur, quam attingat dictum gradum charitatis, nunquam viuificentur in regre omnia merita præcedentia: id est, non

obtinebit homo totum præmium essentiale eorum: hoc enim accidere aliquando posse, aperte supponit D. Tho. supra.

Ad intelligendum autem fundamentum, & probabilitatem huius sententiæ, oportet explicare quid sit superiora merita viuificari secundum mensuram charitatis, in qua homo à peccato resurgit. Duobus enim, vel tribus modis hoc potest intelligi, vnus est quod priora merita valere incipiant ad tantam charitatem, seu gloriam propter illa obtinendam, quanta est charitas, vel gloria ad quam homo ex peccato resurgit: non quod vna & eadem charitas, vel gloria vtroque titulo detur, sic enim incidere mus in sententiam præcedenti sectione impugnata: sed quod tanta charitas, vel gloria distincta debet incipiat ratione præcedentium meritorum: quanta respondet contritioni per quam homo resurgit à peccato. Tamen hic modus explicandi hanc sententiam eiusdem rationis est, eademque habet incommoda cum primo modo dicendi superius impugnata in hac eadem sectione. Nam perinde est dicere, merita præcedentia reparari ad tot gradus gloriæ quot sunt gradus contritionis, vel quot sunt gradus charitatis in qua homo resurgit à peccato: quia vel charitas, & contritio in gradu æquali semper conferuntur, vel saltem in gradu proportionali: id est quæ perinde est loqui de charitate, quæ ratione contritionis infunditur, ac de illa contritione. Igitur hæc sententia in hoc sensu neque nouum habet fundamentum neque noua indiget impugnatione, sed superius factæ hic applicari possunt.

Esse igitur potest alter sensus dictæ sententiæ quem vt declaramus, suppono iuxta probabilem sententiam eadem opera in cæteris omnibus æqualia facta in maiori & ex maiori gratia & charitate esse magis meritoria, quam facta ex minori quæ est magis certum de actuali charitate, & probabile de habituali: Si ergo merita præcedentia tanti valoris fuerunt ex tanta charitate actuali & habituali, & postea homo non resurgit in tanta charitate, verisimile est, talia merita non recuperare totum præcedentem valorem, sed solum illum, quem habuissent si processissent ex charitate remissa in qua homo ex peccato resurgit: quia si tunc in eo statu & dispositione exercuissent illa merita non habuissent maiorem valorem: ergo nec restitui debent in maiori gradu. Atque hoc sensu optime dicuntur merita reuiuiscere secundum mensuram charitatis, in qua homo resurgit: ideoque non semper reparari totaliter: sed tunc solum quando vel charitas, in qua homo resurgit, est æqualis charitati amissæ, vel certe per multiplicationem actum, & intentionem eorum ad huiusmodi æqualitatem peruenit. Quod si in discursu vite nunquam ad eam æqualitatem præueniat, nunquam restituentur omnia illa merita quoad totum præmium essentiale: & in eo casu contingere poterit, vt aliquis resurgens à peccato in quod ceciderat post plura merita si in eo statu moriatur non consequatur tantam beatitudinem essentialem quantum habuisset propter illa merita, si in peccato non cecidisset: quia non fuerunt viuificata in toto valore quem prius habuerant: semper tamen habebit propter illa merita aliquem gradum præmii essentialis præter illum quem habebit ratione contritionis.

Hæc sententia sic declarata, habet minora incommoda quam omnes præcedentes Theologorum. Nihilominus tamen non videntur sufficienti.

XIV. Explicatur. quid sit merita restitui secundum mensuram charitatis, impugnatur hic modus dicendi.

XV. Secundus sensus prædictæ sententiæ.

XVI. Tertium dictum huiusmodi.

ius senten-
tiae & rei-
ciuitur.

sufficiēti ratione fundata: quia maior vel minor
charitas in tantum augeat, vel minuit valorem
operis moralis in ratione meriti; in quantum
tale opus ab ipsa charitate & gratia procedit,
tanquam à principio dignificante opus ipsum,
vel personam operantem. Ac vero priora merita
mortificata non processerunt à charitate ex
qua homo resurgit ex vi contritionis: ergo non
habent ab illa valorem suum: sed hunc habue-
runt ab illa charitate à qua processerunt, & os-
tendem retinent in diuina acceptatione: contritio
vero vel charitas illi correspondens non concur-
rit ut causa per se ad dictum valorem, sed solum
est causa per accidens, remouens impedimen-
tum, ut propria merita possint habere effectum
suum: ergo sine causa dicuntur priora merita
reuiviscere secundum mensuram charitatis
correspondentis contritioni, & non potius se-
cundum mensuram charitatis à qua processerunt.
Et confirmatur quia alias contritio, vel
charitas ei correspondens non concurreret
ad hunc effectum viuificandi merita tantum
ut dispositio ad effectum talis meriti: sed etiam
ut principium dans valorem tali merito: con-
sequens autem est falsum: tum quia talis cha-
ritas, neque est, neque vnquam fuit verum prin-
cipium talis meriti: neque villa est moralis ra-
tio ob quam debeat reputari, & el acceptari ut
principium eius: tum etiam, quia alias si cha-
ritas respondens contritioni per quam homo
resurgit, esset longe maior quam fuit charitas
à qua talia merita processerunt deberent et-
iam illa merita resurgere cum maiori valore
quia resurgunt ut dignificata ex nobiliiori prin-
cipio charitatis: si enim ob hanc causam remis-
sio charitatis minuit valorem, excessus illius nō
augebit. Alium modum explicandi sententiam,
quem magis videtur D. Thomas indicare, tra-
ctabimus sect. sequent. quia est connexus cum
questione ibi tractanda, de effectu gratiae, &
charitatis de quo dicti auctores potissimum lo-
quuntur, in quo etiam illorum sententia nobis
non probatur.

Resolutio questionis.

XVIII. Dicendum ergo censetur per quamcunque con-
tritionem & peccati mortalis remissionem
restitui integre omnia merita prius mortificata
quoad totum essentiale primum. Ita sentit Sco-
tus in 4. distinctione 22. quæst. unica articulo 2.
Albertus cum Magistro dist. 14. artic. 21. & 22.
Richard. art. 8. quæst. 2. Gabriel q. 3. art. 2. dub. 3. Ma-
ior, q. 1. Alm. in q. 1. art. 2. & tractat. 2. Moralium
c. 4. vbi citat Guilhel. Parisiensem, & Aureolū,
quem etiam refert Capreolus supra. Idem tenet
Martilius in 4. quæst. 11. artic. 1. Ocham quæstion. 9.
ad 6. dubium. Durand. in 3. distin. 31. quæst. 2. ad
3. Henricus quodlibet. 5. q. 24. Medina Codice de
penitentia tract. 1. quæstio. 8. Insinuat Adria-
nus in 4. materia de satisfactione, quæst. 2. ad 1.
Covarruias in c. Alma mater. 1. p. a. §. 4. numero
10. Potest autem hæc veritas sufficiens proba-
ri ex aliteris impugnatione: nam cum ostensum
sit reuiviscere merita quoad primum essen-
tiale: & nulla sit sufficiens ratio dicendi aut ex-
plicandi quomodo resurgant ad partem pre-
mii, & non ad totum concludendum est sem-
per resurgere ad totum primum.

Secundo est ratio à priori: quia contritio nō
concurrit ad hoc meritum ut causa per se illius,
sed tantum ut remouens impedimentum pec-
cati: hoc autem impedimentum omnino remo-
uetur per quamcunque contritionem etiam

minimam, & etiam per quamcunque contritio-
nem cum sacramento: quia omnino attinetur
culpa: nā quod poena nō semper tota auferatur
nil refert: quia reatus poenæ temporalis non im-
pedi- simpliciter perfectum valorem; & pra-
mium cuiuscunque meriti: suo tempore reddend-
um: ergo per quamcunque contritionem & re-
missionem peccati reparantur omnia merita.
Maior propositio, in qua est visitationis suppo-
nitur ut clara à D. Thoma dict. q. 89. artic. 5. & ex
illa probat reuiviscētiā meritorum. Si autem ex
attente consideretur, & que ex ea cōcluditur in-
tegra reuiviscētiā meritorum omnium per
quamcunque contritionem: quia illa merita
semper manent viua in acceptatione diuina &
de se efficacia ad proportionatum primum so-
lumque erant impedita ex parte subiecti pro-
pter superueniens peccatum, ergo quacunque
ratione hoc impedimentum auferatur, omnia
merita viuificabuntur.

Tertio ac præcipue hoc egregie confirmat re-
stimonium Conc. Trid. sess. 6. c. 16. quod in supe-
rioribus etiam ponderauimus. Docet enim om-
nibus meritis de condigno integrum essentia-
le primum infallibiliter reddi, si homo in gra-
tia decessat: ergo ex mente Concilii nunquam
potest contingere quod homo in gratia decessit
non assequatur totum essentiale primum,
quod aliquando meruit: quia in eo iam imple-
tur conditio: sub qua totum illud primum pro-
meruit. Ex quo vltius consequenter conclu-
ditur per remissionem peccati mortalis semper
uiuificari integre omnia merita: quia constituitur
totum in statu gratiæ, in quo si statim deces-
deret totum primum talium meritorum conse-
queretur: iuxta doctrinam Concilii: ergo lignū
est talia merita per quamcunque iustitiam
constituta esse in eo statu, in quo sunt efficacia
ad perducendum hominem ad totum suum es-
sentiale primum: & hoc est integre viuificari
seu reparari. Atque hæc etiam doctrina Concilii
confirmat ac declarat fundamenta em propo-
sitionem superius assumptam, nimirum contri-
tionem solum concurrere ad hanc reuiviscētiā
meritorum remouendo prohibens: quia
solum concurrat ut dispositio necessaria ad hoc
ut prædicta conditio expleatur: videlicet quod
homo sit, seu decessat in statu gratiæ: quod per-
inde est. Non ergo concurreat ut dispositio per
se ad priora merita, vel valori eorum, ut pri-
ores opiniones supponebant: sed solum ut disposi-
tio ad statum gratiæ, qui necessarius est, ut
tollatur impedimentum peccati. Ex ideo cel-
sant proportionem omnes: quia ad hunc finem
nil refert quod status gratiæ sit in maiori, vel
minori intentione quia per quamcunque mini-
mam gratiam tollitur, prædictum impedi-
mentum: & illa maior intentio non est disposi-
tio per se requisita ad talem effectum.

Sed contra: nam hinc sequitur omnem homi-
nem resurgere em à peccato mortali, per quam-
cunque contritionem, etiam valde remissam ha-
biturum maius primum essentiale merito-
rum quam habuisset ante peccatum: consequē-
tiam videtur absurdum, ergo. Sequela patet, nam il-
le habebit primum essentiale respondens con-
tritioni, & præterea habebit integrum primum
respondens prioribus meritis: ergo simpliciter
habebit maius primum. Minor autē pro-
batur: quia videtur inconueniens quod per mi-
nimam contritionem statim homo integre de-
que perfecte reparetur, & quod inter omnia
peccata nihil impediat: Tum etiam, quia a-
lias melius esset homini peccare, & resurgere
quam

quam omnino ab utroque actu cessare: quia priori modo augetur premium gloriæ, & non posteriori.

dem constabit, an peccator semper resurgat in maiori gratia.

Prima opinio refertur.

XXI. Hoc argumentum magni faciunt auctores contrariæ sententiæ: ita ut Ledesma dicat consequens illud esse nouum, & alienum à doctrina Patrum quos (inquit) si Moderni legissent, nunquam sententiam illam adducit, qui huic sententiæ repugnare videatur. Nos vero in superiori disputatione multa ex Patribus adduximus ad probandam hanc reuiuiscen-
tiam meritorum, in quibus potius fauent huic sententiæ, quam repugnant: nam simpliciter & sine limitatione significant restitui merita: in quo potius indicant reuiuiscen-
tiam hanc esse integram quam solum ex parte. Ad argumentum ergo concedo sequelam: efficaci enim argumēto probatur: nego autem illud esse in conueniens aliquod. Nam quod minima contritio integre reparet merita, potius est excellentia quædam virtutis poenitentis, & diuinæ gratiæ, & misericordiæ, & præcipue est commendatio meriti de condigno, quoad tanti valoris est apud Deum, ut ad finale premium obtinendum solum requirat conditionem illam decedendi in gratia. Quod vero plus præmii consequatur cæteris patribus qui post priora merita peccat & resurgit, quod qui omni actu vacat & ociosus est, verissimum est, & nihil absurdum continet, nam illa maior utilitas non provenit per se ex peccato, sed ex contritione: peccatum autem potuit esse occasio crescendi in merito, quod frequentissime accidit. Quod autem alius careat tali augmento, non provenit ex eo quod non peccauit: sed ex eo quod nullum nouum actum meritorium exercuit: quod tamē facere potuisset nullo interueniente peccato: imo dum alius peccauit, & surrexit, potuisset alter plures actus meritorios exercere: & per eos in essentiali præmio amplius crescere: si ergo id facere omittit, sibi imputet: quia meretur quod ab alio peccatore poenitentiam agente in essentiali præmio superetur.

SECTIO III.

V. Tota gratia per peccatum amissa statim restituitur per poenitentiam, seu remissionem peccati, adeoque semper homo ad maiorem gratiam resurgat.

I. De qua gratia sit tutus sermo.

Nomine gratiæ hoc loco intelligimus non solum qualitatem illam sanctificantem, quæ est in essentia animæ: sed etiam charitatem, reliquasque virtutes, infusas, quæ per se continentur gratiam, & ab illa pendent. Hæc autē, gratia, seu aliquis gradus eius dupliciter obtineri potest ante lapsum peccati, primo gratis & absque proprio merito de condigno, quomodo habetur omnis gratia prima, quæ homini datur quoties de nouo iustificatur: itē omnis gratia quæ datur homini ex opere operato. Alia vero est gratia quam homo assequitur per proprium meritum de condigno, ut est omne augmentum quod homo iustus per propria opera meretur. Prius ergo dicemus de hac posteriori gratia, quia magis connexa est cū reuiuiscen-
tia meritorum, de qua hæcenus dixim: postea vero alteram partem expediemus, ex quo tan-

Opusc. Suarez.

In hac ergo re variæ sunt opiniones. Prima est, gratiam illam non restitui statim ac homo per poenitentiam resurgit. Ita sentit D. Thom. 2. p. qu. 89. art. 2. dum docet hominem interdum resurgere ad minorem gradum quam antea habuerat: interdum vero ad æqualem, vel maiorem pro ratione dispositionis cum qua resurgit à peccato. Vnde quoties dispositio est minor vel æqualis præcedenti gratiæ à qua homo cecidit, sentit D. Thom. nihil illius gratiæ statim restitui: quando vero dispositio est maior, tunc ait resurgere hominem ad maiorem gratiam. Quæ vero vel quanta gratia tunc homini detur, non declarat: veritabile autem est sensisse, tunc saltem totam priorem gratiam statim restitui. Quod vero quando dispositio non est intensior quam gratia præcedens, sed vel æqualis, vel minor, tunc plane sentiat D. Thomas nihil præcedentis gratiæ dari in ipsa iustificatione impuri ratione præcedentium meritorum patet. Nam, si aliquid gratiæ propter illa merita statim daretur, semper ille, qui haberet contritionem æque intensam ac fuerat gratia præcedens, resurgeret ad maiorem gratiam. Nam ratione solius contritionis acciperet gratiam æqualem præcedenti, cum supponatur ipsa contritio, esse æque intensam: si ergo ultra hoc reciperet aliquam gratiam propter superiora merita, iam resurgeret in maiori gratia quam antea habuerat: quod tamen D. Thomas negat. Quod si respondeas non esse necessarium, ut gratia respondens contritioni sit æqualis illi æqualitati rei ad rem, sed tantum proportionis: Primum non omnes hoc admittunt, & incertum est. Deinde illo admissio potuit virgeri ratio hoc modo. Quia pari ratione accidere posset ut qui cum minori dispositione iustificatur, ad æqualem, vel aliquando etiam ad maiorem gratiam resurgat: quod D. Thomas negat. Sequela patet, nam ratione dispositionis recipit totam gratiam illi proportionatam: ergo si ultra illam recipit aliquos gradus gratiæ propter priora merita ratione illorum fieri poterit ut gratia, quæ præcisè sumpta ut respondens contritioni, erat minor, aucta per illos gradus sit æqualis, vel maior quam fuerat gratia præcedens. Atque ita intellexisse videtur D. Thomam, licet subobscurè, Caietanus ibi in notatione circa articulum 5. Capreolus distinct. 14. qu. 2. art. 1. conc. 2. & Paludanus quæst. 1. n. 18. Et eandem opinionem indicant Alexander Aletius 4. p. quæstion. 12. memb. 4. Poenit. art. 5. & Bonau. in 4. d. 14. 2. p. distinctionis art. 2. quæst. 1.

Vide Palud. in 1. d. 31. q. 1. art. 1. conc. 1. & Petrum Sotum lect. 6. de Poenit.

Fundamentum huius sententiæ est, quia gratia datur homini secundum mensuram dispositionis eius: sed qui resurgit à peccato per contritionem minus intensam, vel æqualem, non se disponit ad maiorem gratiam recipiendam, etiam si prius illam meruerit: ergo non statim illam recipit: Maior ex philosophia constat, quia agens inducit formam iuxta passivam dispositionem: Deus autem in infundenda gratia seruat con-
naturalem rerum proportionem. Quod etiam docuisse videtur Concilium Tridentinum sess. 6. cap. 7. cum docet Deum vnicuique infundere gratiam iuxta ipsius dispositionem: & in sententia prima hoc ipsum contra Henricum tetigimus. Vnde fit, ut ad obtinendam à Deo gratiam, vel gratiæ augmentum, non satis sit

II. Huius opinionis fundamenta.

Ee mereri